

at gobtgjøre denne Paaftand, skal jeg tillade mig at berøre den lidt udførligere, medens jeg har Ordet. Det forekommer mig nemlig, at naar ingen Anden er Forbruger af en Vare end det Offentlige, faa har det Ret til at tage den uden Betaling, og naar dette er Tilfældet, kan det med fuld Føie siges, at denne Vare ikke har Pengeværdi ligesaa lidt som mangfoldige andre Nødvendighedsgjenstande, som heller ikke have nogen Pengeværdi, t. Ex. Luften, vi indaande. Grede Medlemmer ville maaskee indvende, at Udgangspunktet ikke er rigtigt, at der ogsaa haves anden Brug for Gruus end netop til Veiene, og i alt Fald anden Brug end netop til de offentlige Veie, thi En har en privat Veie at holde vedlige, en Anden har en Ribebane at bruge Gruus til, og en Trede vil bruge Gruset i sin Have. Men for at denne private Brug af Gruset skal kunne have nogensohmhelst Indflydelse paa eller i mindste Maade kunne benyttes til at bestemme en Expropriationsgodtgjørelse for selve Gruusmateriale, maatte den dog staae i et nogenlunde anstændigt Forhold til den offentlige Forbrug af Gruus, og jeg paaftaaer, at den private Brug af Gruus er saa forsvindende i Sammenligning med den offentlige Brug, hvor der ikke hyses nogen Betaling, at det vil være positivt umuligt at fastsætte selve Grusets Værdi i Henhold dertil.

Carlsen: Jeg skal ikke gaae dybere ind paa det Spørgsmaal, om Gruus har Pengeværdi eller ikke, men at det har Pengeværdi, troer jeg ikke kan nægtes. Det beroer jo tydeligt meget paa, om man boer i en gruset Egn eller i en Egn, hvor der ikke er meget Gruus; jeg for min Deel maa til private Veie betale ikke saa ganske Lidt for Gruus om Aaret. Spørgt skal jeg henholde mig til, hvad der er anført af mine Medforslagsstillere for de subsidiaire Forslag, men jeg skal dog tilføie, at selv om disse subsidiaire Forslag skulle blive vedtagne istedetfor det principale, saa vil jeg ikke være istand til at stemme for Loven, hvis det principale Forslag bliver forkastet, thi i mine Tanker strider selv i saa Fald Lovforslagets Indhold imod Grundlovens Bestemmelser. Der staaer udtrykkelig i Lovens § 1: „De gjæl-

dende Bestemmelser om Afgivelse af Steen, Gruus, Jord og Sand til Landeveies Anlæg og Vedligeholdelse skulle ogsaa være anvendelige med Hensyn til Afgivelse af saadant Materiale til Vedligeholdelse af de Staten tilhørende Jernbaner.“ Da jeg gaar ud fra, at Forordningen af 1793 endnu er gjældende, saa maa jeg antage, at dersom man vedtager den foreliggende Lovs § 1, saa vil Bestemmelsen i 16de Post i bemeldte Forordning kunne komme til Anvendelse; den lyder saaledes: „Steen, Gruus, Jord og Sand, saavel til nye Landeveies Anlæg som til Landeveies Vedligeholdelse, maa tages, hvor samme nærmest ved Veien er at faae, og enhver Grundeier eller Bruger er forpligtet til at tilstede saadant fornødent Materiales Opgravning uden Betaling“, det vil altsaa sige uden Vederlag. Nu troer jeg, at det er en Bestemmelse, der er uforenelig med Bestemmelserne i Grundlovens § 82, som siger: „Nogen kan tilpligtes at afstaae sin Eiendom, uden hvor Almuevellet kræver det; det kan kun skee ifølge Lov og imod fuldstændig Erstatning“. Jeg troer derfor ikke, det gaar an saaledes uden videre at tage Gruus til Vedligeholdelse af Jernbaner efterat Grundloven er givet, naar det skal skee i Henhold til en ny, i dette Aar vedtagen Lov, og jeg kan derfor ikke stemme for Loven, medmindre Vædringsforslaget under Nr. 1 bliver vedtaget. Man kunde jo maaskee forsøge at sige, at de, der eie en Jordlob, ikke eie det, der findes under Agerbunden, men jeg troer ikke, at dette kan holde Stik; hvor dybt skal man saa gaae ned for at komme under Agerbunden? Desuden maa det Samme jo gjælde ikke alene om Gruus, men om alle mulige andre Ting, der maatte findes nedenunder Agerbunden, saasom Leer, Mergel og Kalk. Jeg troer saaledes ikke, man kan støtte sig til denne Betragtning; men naar man ikke kan det, saa troer jeg ikke, at man nu kan vedtage en Lov, som siger, at man kan tage Gruus uden at give nogensohmhelst Erstatning. Om Bestemmelserne i de gamle Love, som ere ældre end Grundloven, kunne være gjældende indtil videre, er et ganske andet Spørgsmaal. Jeg troer virkelig ikke, dette gaar an, efter at